

คำศัพท์จากเรื่องมงคลสูตรคำฉันท์

คำศัพท์	ความหมาย
โกศล	ฉลาด ในที่นี้หมายถึง ประเสริฐ ในความว่า พุทธธรรมะโกศล
ขุททกนิกาย	ชื่อนิกายหนึ่งใน 5 นิกายของพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายเป็นหมวดพระธรรมชั้น หรือพระสูตรเล็กน้อยหรือย่อย ๆ
ขุททกปาฐะ	บทสวดหรือบทสวดสั้น ๆ แต่ละบทล้วนเป็นธรรมที่เป็นเบื้องต้นแห่งการถึงธรรมขั้นสูงขึ้นไป หรือเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญโดยส่วนเดียว มีทั้งหมด 9 บท
คติ	วิธี แนวทาง แบบอย่างในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง แบบการดำเนินชีวิต
กาลา	คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองในภาษาบาลี
จรัญกาล	เวลาช้านาน
จ้านง	ประสงค์ มุ่งหวัง ตั้งใจ
ชินสีห์	พระนามหนึ่งของพระพุทธเจ้า แปลว่า ผู้ชนะ
เจ้าเซต	เจ้าเซตเป็นเจ้าของที่ดินแปลงใหญ่ซึ่งทำอนาถบิณฑิกเศรษฐี ขอซื้อเพื่อสร้างมหาวิหารถวายพระพุทธเจ้า เมื่อแรกเจ้าเซตตั้งราคาที่ดินสูงเท่ากับเหรียญทองที่ปูเต็มพื้นที่แปลงนั้น แต่เมื่อเศรษฐียอมซื้อด้วยศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนา เจ้าเซตจึงร่วมทำบุญ โดยรับเงินค่าที่ดินไว้แต่เพียงครั้งเดียว
ฉนำ	ปี
เจดเจลา	งามเด่น สง่าผ่าเผย
เขตวันวิหาร	ชื่อพระวิหารที่มีความสำคัญยิ่งในสมัยพุทธกาล ตั้งชื่อตามเจ้าเซต ผู้เป็นเจ้าของที่ดิน พระวิหารนี้อยู่ในอุทยานใหญ่ริมเส้นทางทิศใต้ของเมืองสาวัตถี อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้สร้างถวายพระพุทธเจ้า คัมภีร์ในพุทธศาสนากล่าวว่า สร้างเป็นวิหาร 7 ชั้น มีกำแพงและคูเป็นขอบรรอบบริเวณภายในประกอบด้วยคันธกุฎี คือ ที่ประทับของพระพุทธเจ้า ที่อยู่ของภิกษุสาวก สถานที่เจริญธรรม แสดงธรรม ถิ่นอาหารา และพักผ่อน
ด้ากถ	ตั้งไว้ ยืนอยู่
ติระ	ฝั่ง
ทะเลวน	การเวียนว่ายตายเกิด หรือสังสารวัฏ
ทศพล	ผู้มีกำลัง 10 ประการ เป็นพระนามหนึ่งของพระพุทธเจ้า
ทุษะ	โทษ หมายถึง ความไม่ดี ความชั่ว
นร	คน
บรรสาน	ประสาน หมายถึง เชื่อม ผูกไว้
บ้ำเรอ	รับใช้ ประสาน หมายถึง เชื่อม ผูกไว้

คำศัพท์	ความหมาย
ประกอบ	พยางค์ให้ตรงตัวอยู่ ในที่นี้หมายถึง ให้ความอุปการะ เลี้ยงดูอบรม
ประณาม	ขามตัน ในบาลีแบ่งกลางคืนออกเป็น 3 ขาม กำหนดขามละ 4 ชั่วโมง ดังนี้ ปฐมขาม ตั้งแต่เวลา 18.00 - 22.00 น., มัชฌิมขาม ตั้งแต่เวลา 22.00 - 02.00 น., ปัจฉิมขาม ตั้งแต่เวลา 02.00 - 06.00 น.
ประเทศ	สถานที่ บริเวณ
ปรีย์	ที่รัก
ปาปะ	บาป หมายถึง ความชั่ว ความร้าย กรรมชั่ว อุกุศลกรรมที่ส่งผลถึงความเดือดร้อน สิ่งที่ทำให้จิตใจให้ตกสู่ที่ชั่ว คือทำให้เลวลง ให้เสื่อมลง
พระสูตร	พระธรรมเทศนาหรือธรรมกถาเรื่องหนึ่ง ๆ ในพระสูตรตันตปิฎก
พระอานนท์	พระมหาสาวกองค์หนึ่งเป็นเจ้าชายในศากยวงศ์ พระราชโอรสของพระพุทธเจ้าสุกโกทนะ ซึ่งเป็นพระเจ้าอาของเจ้าชายสิทธัตถะ พระอานนท์ได้รับเลือกเป็นพระอุปัฏฐากประจำพระองค์ของพระพุทธเจ้า และได้รับคำสรรเสริญจากพระพุทธองค์ว่าเป็นยอดของภิกษุพหูสูต ก่อนที่พระอานนท์จะรับเป็นพุทธอุปัฏฐากได้ทูลขอพรจากพระพุทธองค์ 8 ประการ พระอานนท์บรรลุพระอรหันต์หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว 3 เดือน เป็นกำลังสำคัญในการทำปฐมสังคายนา คือเป็นผู้วิชันาพระธรรม
ไพจิตร	งาม
ภควันต์	พระนามของพระเจ้า แปลว่า เป็นผู้มีโชค คือหวังพระโพธิญาณก็ได้สมหวัง ประกาศพระศาสนาชักจูงผู้คนให้ได้บรรลุธรรมสมปรารถนา มีผู้คิดร้ายก็ไม่อาจทำร้ายได้
ภพ	แดนเกิด
มล	ความมัวหมอง ความสกปรก ความไม่บริสุทธิ์
มनुญ	เป็นที่พอใจ
มโนมัลย์	มีฤทธิ์มาก
มโหคม	มากมาย ยิ่งใหญ่ สูงสุด
วรอัทธะ	เนื้อความอันประเสริฐยอดเยี่ยม
วินาศ	ความฉิบหาย
ยายี	เบียดเบียน รบกวน
โลกนาถ	พระนามหนึ่งของพระพุทธเจ้า แปลว่า ผู้เป็นที่พึ่งของโลก
สูตรตันตปิฎก	หมวดหนึ่งของคำสอนในพระพุทธศาสนาที่รวมอยู่ในพระไตรปิฎก ซึ่งมี 3 หมวด คือ พระวินัยปิฎก พระสูตรตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

คำศัพท์	ความหมาย
สาวัดดี	นครหลวงของแคว้นโกศลซึ่งตั้งอยู่ระหว่างภูเขาหิมาลัยกับแม่น้ำคงคาตอนกลาง เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล เป็นเมืองที่พระพุทธเจ้าประทับจำพรรษานานที่สุด
โสคติ	ความสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง
อดิเรก	พิเศษ
อนาถบิณฑิก	(อะ-นา-ถะ-บิณฑิกะ) ชื่อมหาเศรษฐีแห่งเมืองสาวัดดีผู้เป็นอุบาสกคนสำคัญในสมัยพุทธกาล เดิมชื่อสุทัตตะ ต่อมาได้นามว่า อนาถบิณฑิกะ ซึ่งแปลว่าผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถา เพราะได้สงเคราะห์คนยากไร้อนาถาอย่างมากมาเป็นประจำ วันหนึ่งอนาถบิณฑิกเศรษฐีเดินทางไปค้าขายที่เมืองราชคฤห์ในแคว้นมคธและได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อได้ฟังธรรมเทศนาเกิดความเลื่อมใส จึงประกาศตนเป็นพุทธมามกะ หลังจากเดินทางกลับถึงเมืองของตนได้หาซื้อที่ดินแปลงใหญ่สร้างพระวิหารเชตวันถวายให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า
อภิบุชนิยชน	อภิบุชนิยชน แปลว่า คนที่ควรบูชาอย่างสูง (มาจากคำว่า อภิ-ยัง วิเศษ, บุษนิย- นำนับถือ นำบูชา, ชน-คน)